ד"ר ישראל אלדד

האומנם „אבי געזונד", לוחמי אצ"ל?

„לר מנחם בגין, ראש ממשלת ישראל, אנו המ"מ מהמשפחה הלוחמת, החך נאמן מלוחמי האצ"ל, מחזיקים את ידיך למען השגת שלום־אמת וברי־קיימא ביזדעינו את המחיר היקר והכאב הכבד, אמונתך בירושלים השלמה בירת ישראל לנצח, יהודה ושומרון, עזה והגולן לנו ולעד — אמונתנו. אבי געזונד".

זו לשונו של כרזו שפורסם בעיתונות, וחתומים עליו עשרות רבות של לוחמי האצ"ל ומפקדיו. כרזו זה הגיעני לפנות לחותמיו. לא כאיש „המישפחה הלוחמת", אני רק קרוב מישפחה, כאיש לחי"י. ואף לא כבית"רי אל בית"רים (רובם) לשעבר, לשעבר מאוד־מאוד, שהרי בעניינים שבפוליטיקה — ניתן לטעון שאין העבר מחייב, המציאות מחייבת. זו אומנם היתה תמיד טענה פסא"ית קלאסית, ואנו התקוממנו נגד טיעון זה והבענו לשנות מצ־אות, ליצור מציאות, לא להיכנע לה וכו', אך כאמור, לא בשם העבר ולא בשם התגר ולא בשם ההדר ולא בשם בית"ר אני בא אליכם היום, כי אם בשם ההווה והעתיד הקרוב מאוד. המוחשי מאוד. בשם הדברים שאתם כותבים אותם היום, בכרזו זה המובא לעיל, ורק בשמו באת סנייה זו.

יתירה מזו: יתכן שלא הייתי סונה גם עתה אליכם, אלמלא גדמה היה לי, שבכך שות־פים רבים לכם בקרב רבבות־רבבות יהודים, מבוחריו של מנחם בגין או אף שלא מבוחריו, מכל מקום רבים־רבים שמה שנאמר בכרזו „אמונתך — אמונתנו" נראה גם להם כגבול אחרון. אלא מאי? אתם חותמים בגלוי על כרזו זה, על נוסח זה, ואני רוצה לדעת אם אכן בדעה שקולה וברצון מוחלט חתמתם עליו. כי יש בדעתי לחייב אתכם לקיים מה שמשתמע ממנו, ובכן: לא נדרים בית"ריים מימים עברו, ולא שום מפת „רק כך" (מיסמת „אבי געזונד" באה במקומה, כנראה, ואף לא מפת ממשות שעיריין בידינו. ממשות ישראל, המשתרעת גם על סיני, ממשות שנקבעה (על־ידי ממשלות אחרות) בעיקבות מלחמות ודמים רבים, וממ־שלתו של מנחם בגין דווקא מפרקת אותה, מפרקת ממשות של מרחב, של בטחון של נפש, תמורת חזון־שלום, נייר חתום בידי סאדאת ובערבותם של אלה שהיו ערבים לוייטנאם, ערבים ללבנון, וערבים בשטח יהיו גם חיילי או"ם, ר"ל...

*

לא בשם אלה אני פונה אליכם, כי אם בשם הקו השני, שאתם מייצגים כברזו שלכם. יש מיבות רבות לומר כי מלכתחילה אי־אפשר כבר להתייחס באמון להבטחות הממ־שלה, שהרי גם לגבי מיני ומתנחלים כו הבטיי־חה מה שהבטיחה בכנסת „לעולם לא" וכו', אבל אתם, החתומים על ברזו זה, עדיין נותנים אמון בממשלה זו, ועל כסיס אמונכם זה אני פונה אליכם. אתה מזהים את אמונת ראש־הממשלה בירושלים השלמה בירת ישי־ראל, ויהודה ושומרון, ועזה וגולן „לנו ולעד" באמונתכם, „אמונתך — אמונתנו".

אני מקווה שלא מדובר בזה בעניני אמונה בנוסח „אני מאמין בביאת המשיח", עם כל הכבוד הראוי לאמונה זו, ולא בהמשך האמונה ב„שתי גדות הירדן" שנעשה „הילכתא למשי־חא", כי אם באמונה בדברים שבידינו, ובידי הממשלה והאיש, שאליו אתם פניים. וגם עדיין בידיכם ובידי העם פה להכריע שיישארו בידינו. לא הייתי מוצא מרגוע לעצמי בלי נסיון זה, גם אם יש בכך כדי להשפיע על אחד בלבד מרשיעת החותמים, להשפיע בכיוון חיובו להוציא מסקנות לגבי אמונה זו, לכשי־תוכזב, והאכזבה קרובה ואסונית.

אני רשאי וחייב להגיה שני תנאים מוקד־מים לגבי אנשים בעלי עבר מדיני שכזה כשלכם: רמה אינטלקטואלית ויושר אינ־טלקטואלי.

והנה, הרמה האינטלקטואלית המינימאלית מחייבת לתמוה מאוד על בטחון זה, בו אתם מדברים, על כל האזורים האלה כ„לנו ולעד" לפי אמונתו של ראש־הממשלה. רבים, רבים וכן טובים הביעו את ספקותיהם לגבי יישומה המעשי של אמונה זו כבר על רקע „תוכנית־השלום" של מר בגין, שבמרכזה עמדה ה„או־טונומיה". זו טמנה בחובה בצורה בולטת ביותר עירעור על אותו „לנו" שבכרזוכם, וודאי שעל אותו „לעד". ה„לנו" חייב הסלת ריבונות ישראלית מיד עם העליה לשלטון, ה„לנו" חייב מימוש על־ידי התנחלות ממלכ־תית רחבה בהר ובביקעה, בכפר ובעיר. ה„לנו" הזה ממש הפך ל„לא לנו" מחפיר ומחריד ביום בו נמנעו ההתנחלויות, בו סחבו חייבי צה"ל יהודיים מהרי יהודה ושומרון, בו הותרו מתנח־לים אחרים לשבת שם בהסוואות שונות, במח־נות צבאיים וכו', מהידוע מימי הטורקים וה־בריטים, וודאי איננו מסימני ה„לנו".

וה„אוטונומיה" אמרה בכל סה: לא „לעד", כי הכנה מדיינית מינימאלית של כל מי שאיננו מטושטש או מרמה את עצמו יודע, שבר־ימינו — וזה החל אחרי מלחמת־העולם הרא־שונה (שפרצה לא מעט גם בגלל „אוטונומיות" כאלה), כל אוטונומיה, גם של אזורים שאינם איריידנטיים, משמע שמדינות לאומיות שלמות גובלות עימן, הופכות להיות מדינות עצמאיות עד מהרה, ואף בלי שימוש בנשק ואלימות, אלא מכוח עצמן. והיום גם מכוח מציאות בינלאומית, ודעת־קהל בינלאומית. ומכוח מדי־נות ערביות גובלות וסמחניות מטבע. ומה עוד כשבעלת־הברית הגדולה שלנו, עליה אנו סומ־כים ללא סייג, ונשיאה מוכרז כו'בוטינסקי־כמעט, אומרת דבר זה בגלוי ובפשטות: אוטו־נומיה זו היא ישות פלשתינית ויהיה שפה אשר יהיה ויהיו ראשיה אשר יהיו, כולל אשרת־„אם ייבחרו" כמובן (ומי מפקפק בכך שאכן ייבחרו?). ואם סונדרס האמריקני מודיע, שתוך שנה תחיה ממשלה פלשתינאית ושר־החוץ המצרי, המנהל את המו"מ עם דיין וויצמן, מודיע שהסכם קמפ־דייוויד פירושו שישראל ויתרה על ריבונות ביהודה ושומרון ועזה, וזה מתנוסס בכותרות בעולם כולו וגם אצלנו, ושני השרים שלנו שם אופטימיסטיים מאוד ומודיעים על תפניות חיוביות, האם ייתכן עוד אצלנו משהו ממומם או מטושטש עד כדי כך שיניח אפשרות אחרת מאשר ויתורים ישראליים נוספים (ודיין וויצמן ערבים לכך...), נסיגות נוספות על אלה שנעשו כבר?

*

אבל, נניח, נניח שאכן אתם כל־כך אחוזי דיבוק השלום (המרומה), אחוזי התיפנותה שהמילו עליכם מראש ובגין המהפנכנו (יש גם היפנוזה־עצמית), שאיננכם שומעים מה שאומרים לא רק המצרים, כי אם גם כל מנהלי ומכתיבי המו"מ, הזורחים מהצלחת של כל מנהל המו"מ מצידנו: דיין, ויצמן, דיניין, אפי אברון (אגב: האם זה מיקרה שבקרב הצוות המוביל במו"מ אין אף אחד מן המישפחה הלוי המה?? „אבי געזונד", הבר"ה?).

נניח שאתם שרויים ממש בשפל פוליטי שלא להבין מה שמבין כל אדם פשוט וישר־עפ"ליבו: כבר ויתרנו על ריבונות יהודה ושומרון וגם על ירושלים כבר מתפשים איזה סטטוס באיצשלה דתית, שתאפשר לו לחוסיין לקחת את הגדה המערבית. גם הדגל הסעודי או הירדני בהר־הבית איננו חידוש סאדאתי ואנסו: משה דיין הציע זאת ימים אחדים או שעות אחדות לאחר „שיחרור" הר־הבית. וב־גולן הוא לא רצה, וקל לשער כה יתרחש אם, חלילה, אסד יעלה על הגל... אלא שאין בדעתי כלל ללכת בדרך הקלה והקלוקלת הזאת. להר־ריד את האחריות מכתפיו של בגין ולהטילה על כתפיו של דיין או עזר וייצמן. אין זה מיקרה שהם מהימנים עליו.

הנה מודיעים לנו שדיין העביר לבגין את הקושי שהתעורר במו"מ לגבי ניסוח (!) הקשר עם יהודה ושומרון. ובכיון הציע ניסוח שפתר את הקושי, משמע: ארה"ב ומצרים הסכימו לכך. „הסעיף לפתרון הבעיה הפלשתינית יהיה ברוח קמפ־דייוויד". והתסרים ברור: לאחר שסיני יהיה בידי סאדאת, הוא יהבע את הגש־מת הסעיף הזה שלגביו אין חילוקי־דיעות בינו ובין ארה"ב, הטוענת בגלוי שהגדה תהיה ברי־בונות ערבית (עם או בלי השם „מדינה" תתי־לה). והיה אם התעורר אצלנו התנגדות, יבוא התתיכ: בשם השלום (ונזכרים את הדיקטאט של בגין בכנסת?) ובשם הסעיף „הברור" על־פי פירוש ואנס. והעיקר: תוך הודעה מפורשת של סאדאת: אם אין ריבונות ערבית ביהודה ושומרון ועזה — הוה־השלום כפל ומכופל, על כל המשתמע מזה, כשכל סיני בידינו.

*

אילו לפחות הופעל הישור לקום ולומר: זהו זה. אין לנו ברירה, תכתיבים, לחצים, הובסנו, זה קורה.

אך למה אחיות העיניים והשפתיים הנמל־צות „לנו ולעד!", כשהסגרה כבר נעשתה? אילו יכולנו לפחות: להגיה: מי יודע? לא ייתכן שאנשים מבוגרים, בוגרי בית"ר ואצ"ל, יכריזו כך מבלי ששמעו דברים מפי „הגבו־רה"! וראי מנחם בגין הומיגם וגילה את אוזנם על המתרחש באמת ועל תוכניותיו הערמומיות „לסדר" את האויבים, לבלבל את השטן, כש־באמת הוא מתכוון...

הבל ורעות־רוח. כל אנשי מפא"י אשר סביבו ועושי דברו ותוכניתו יודעים יותר מאשר המקורבים לו ביותר בעבר, מאשר רא־שי החותמים על הכרזו „אמונתך־אמונתנו", וכיוון שהצער הוא כל־כך גדול והחלם כל־כך חמור, והאבסורד כל־כך אבסורדי, אני מנסה להגיה עוד אפשרות אחת בכפיס לכרזו שלכם: אולי כרזו זה הוא — שאקטיקה? אולי הוא בא לרמוז לו למנחם בגין „עד כאן"? דע לך, שאם יתברר לנו שגם ביהודה ושומרון ועזה וגולן וירושלים תימשך ההידרדרות כפי שהיה עד כה — לא נלך אתך?

אני רוצה להגיה אפשרות אחרונה זו, שהרי אם לא כן, אני חייב להסיק שאמונתם תזדהה עם אמונתו גם כשהוא ימיר את אמונתו. ואיבני רומז כאן לכיגוי שבתי צבי, שהטיח פרוס־יובל נאמן כלפי בגין. זהו עוול לשבתי צבי. אילו לשבתי צבי היתה מדינה כזאת וצה"ל כזה, הוא, הוא לא היה מתאסלם וודאי לא מסייע לאיסלום מרכז הארץ. אבל בידיו היה רק „השם המפורש" ואמונתו בכוח השימוש בשם זה — והיא שנשברה. מדינת־ישראל וצה"ל המפורשים לא נשברו חלילה. ואם הכלי לא נשבר, למה נשברים המחזיקים בו?

*

על כן — זה יהיה מיכחן יושרכם האינ־טלקטואלי:

אם מחר יתברר — ויש סימנים רבים ובו־טים שמחר זה קרוב מאוד ומבעית מאוד — שדיין וויצמן, עם או בלי אישור גלוי ממנחם בגין — ואני מניח: עם אישור כזה — ממשי־כים בקו הכניעה לתביעות סאדאת וקרטר, וה" ריבונות ביהודה ושומרון ועזה (ירושלים בשלב הבא עליגו לקללה) עוברת לידי הערבים בשל־בים, על־פי לוח מדוייק וערבויות מפורשות; אם זה יתברר, משמע ההיפך הברור למה שנאמר בכרוזכם, או אז אני תובע מכם מסק־נות.

בהתברר דבר זה גם לכם, אתם מפרסמים באותם עיתונים ובאותה הבלטה התנגדות מוחלטת ומתאה על הפרת אמונים מצד מנחם בגין. הקץ לאמונתכם כו (שהרי איגכם רוצים להיות כשבתאים, ההולכים עם המשיח שנשבר עד לסוף המר)?

יותר מכך: כמון שרבים מאד בעם מתנג־דים לקו קסטרופאלי זה, להידרדרות אימה, כמו בהיפנוזה, חובתכם וחובת כולנו, להניף את המרד, הגלוי, הציבורי, חעממי. אולי אולי זה יועזע אותו (אף כי התנגדותו של חבר נאמן כל־כך כמו חיים לנדאו לא תועילה. ומכל מקום, בימים כאלה, של עריעות כזאת, כל הכבוד למי שמצפונו גבר על חברותו ונאמנותו האישית). אולי יתעורר המצפר ההיפנוטי בו הוא נתון, ממש על־פי התהום שאליה הביא אותנו הוא. אז המרעים שהקיף עצמו בהם, או התחילה העולמית הפוטומורגאנית. או מי יודע מה.

על כל פנים: זאת חובתכם, ושוב: לא רק עברכם, זאת חובתכם מכוח הנוסח של כרוזכם על אמונתכם היום.

לא, ידידי, אז גם יריבי, הסיסמה „אבי געזונד" וראי שאיננה יפה למצבנו, ויש בת דמיון פסיכולוגי רב מדי לסיסמת „שלום עכשיו"; ואם במדינה מדובר, וליתר דיוק, במדיניות הנוכחית, אכן היא קוקוק להבראה מהירה ויסודית, אם לא לומר: לניקוח מוגע ודחוף.

יהושע בר־יוסף

המבוכה וההפתעה

אני נמנה עם הנבוכים והמופתעים מהסכם קמפ דייוויד. המבוכה וההפתעה היו קשורות אצלי יותר לצורת הגשתו של ההסכם לאומה מאשר לעצם תוכנו. הייתי מרותק ככל ישראלי מרוצע למסך הטלווי־יה. תחילה חשתי איזו תחושה של מפולת. כל שהאמנתי בו עד כה התערער לפתע עד היסוד. לאחר מחשבה שנייה ושלישית, ניסיתי לנחם עצמי שהשד אינו גורא כל־כך. אולי בכל־זאת כדאי העסק. אולי בכל־זאת זוהי הדרך היחידה המעשית־ב־יותר. אך מר בגין לא הקל עלי. כאשר שמעתיו אומר בנאומו בכנסת „אני עוד אחן ביטוי לכאבי על יושבי פיתחת רפיח", השתיר שהאדמה נשמטת מתחת לרגלי. המבלמה לא הראתה לי את פרצופיהם של חברי הכנסת ברגע ההוא. כלום פרץ מישהו מהם בצחוק? אני רתחתי בתוך תוכי: מספס כזה היה מסוגל רק סאטיריי־קון ברמתו של גוגול לשים בפי גיבורו. זוהי ממש פגנוה סאטירית נדירה. אך מר בגין לא הרגיש כל עיקר בפגנה שנשרה מפיו. הוא התכוון ברצינות למה שאמר. יש צורך לפנות את מתיישבי פיתחת רפיח. ויש צורך לתת ביטוי לכאב הפיגוני. וחזקה עליו שזה יהיה ביטוי נמלץ לעילא ולעילא.

*

באותה מידת לא הרגיש מר בגין איזו שיפולות־ברך, ואיזה גימוד־קומה הוא מציג בפני האומה, כאשר סיפר על מאמציו ה־נואשים להיערן בקרטר שישפיע על סאדאת שלא יתעקש כל־כך בענין פיתחת רפיח. כאילו זה נוגא לבקשות ולהשפעות רגש־יות. כאילו הדברים תלויים בגילויי ידידות, ולא בשיקולים מדיניים קרים ומסוכחים. כאן הועמד במיבחן הקונסנזוס הישראלי על עקרון מדיני ציוני ויסודי. כאן לא היח מקום לתחנונים רגשיים, אלא ל־שיקול מפוכח: מה ערכו של קונסנזוס ישראלי ומה מידת אמינותו? בגין נתן לכך תשובה מוחשית ביותר, התשובה שציפו לה קרטר וסאדאת גם־יחד.

אילו הודיע לנו מר בגין בפשטות, ש־הוא הגיע „להחלטה מפוכחת להסתכן ב־סיכון השלום לגבי מצרים, כיוון שמדבר סיני מסורז נותן שהות לישראל להתייצב מול התקפה מצרית אפשרית, ועל כן יותר על הקונסנזוס רק בגבול מצרים; ואילו לגבי כל יתר הגבולות הקונסנזוס הוא בבחינת „יהרג ואל יעבור; אילו הודיע זאת מפורשות ובגילוי לב לנו ול־סאדאת ולקרטר ולעולם כולו — היה מקום לוויכוח מדיני מפוכח לכאן ולכאן, והדבר היח מעורר אמון בלב כולם. אך כאשר הוא בא ומספר לנו על תחנוניו לגבי ה־פיתחה, ולגבי הגדה והגולן הוא רק מרמז רמזים סתומים ליודע־ח"ן בלבד, מה פלא שבלב ישראלים רבים מאוד התעורר ה־חשד, שבגין מכר את המדינה בנזיד עד־שים, ושבסופו של דבר יהיה מוכן לקבל את תוכנית רוגרס, או אפילו משהו גרוע ממנה? מדוע חש עצמו נעלב כל־כך שאנשים קרובים ורחוקים לא העמידו ב־סימן שאלה את הפטריוטיות הישראלית שלו? אנשי „שלום עכשיו" ודאי הבינו כך את סני הדברים. מדוע אסור לאחרים לפרש כך את נאומו בכנסת?

*

חשד זה ומבוכה זו אינם מוגבלים רק לחוגים המאמינים בארץ־ישראל השלמה; היא גם מסריחה מאוד אורח כמוני. ה־מאמין בפשרה טריטוריאלית נוסח „תוכ־נית אלון". שכן גם בשעת כתיבת שורות אלה, שבעה ימים לאחר פתיחת הדיונים בווישינגטון, עדיין לא שמענו מפי הממש־לה דברים מפורשים וברורים שהסכם ה־מיסגרת יהיה בתוקף רק אם הוא לא יסגע בקונסנזוס הישראלי לגבי הגדה ורמת־הגולן, וישראל לא תחתום על שום הסכם עם מצרים, אם ההסכם יהיה כרוך בצורה כלשהי בעירעור הקונסנזוס שלה לגבי ה־גדה ורמת־הגולן. דובריה עדיין מגמגמים ברמזים מעורפלים, תוך קריצת עין שאי־אפשר לגלות את האמת, שמא יביכו בכך את סאדאת והוא לא יוכל לחתום על ה־הסכם.

ואין ששון גדולה מזו. אין מבססים שום הסכם על אחד־בפה־ואחד־בלב. אין משחקים משחקי מחבואים בהסכמים מכרי־עים כל־כך לשלומה ולעתידה של מדינת ישראל.